

Ramazan İlmihâli



Orucun anlamı

Oruç; “tan yerinin ağarmasından güneşin batma vaktine kadar, bir gaye uğruna bilinçli bir şekilde yeme, içme ve cinsel ilişkiden uzak durup nefsi dizginlemek.” demektir.

Oruç tutmanın farz olduğu kimseler

Oruç ibadeti ile belli başlı özelliklere sahip olan kimseler mükellef tutulmuştur. Bu özellikler şunlardır: Müslüman olmak, ergenlik çağında ve akıllı olmak, oruç tutmaya güç yetirmek ve yolcu olmamak.

Oruç tutmanın farz olmadığı durumlar

Yolculuk, hastalık, gebelik ve çocuk emzirmek hali, aşırı yaşlılık, aşırı açlık ve susuzluk, ikrah (zorlama hali)

Oruçlunun yolcu olma durumu

Gittikleri yerde 15 günden az kalmaya niyet edenler oruçlarını tutmayabilirler. Ancak on beş günden fazla kalmaya niyet ederlerse veya on beş günden fazla kalmaları gerektiğini öğrenirlerse gittikleri yerde oruç tutmaları farzdır.

Kadınların özel halleri

Kadınlardan hayız ve nifaslı olanlar bu dönemlerinde bazı ibadetlerden muaf tutulmuşlardır. Böyle bir durumda kadın oruç tutmayacak, namaz kılmayacaktır. Ancak bu devre Ramazan'a denk gelirse, tutamadığı gün sayısınca başka zaman tutacaktır.

Hastalık ve oruç


Hastalık, insanın hayatî fonksiyonlarının muntazam şekilde seyir etmemesi veya etraftan gelen uyarılara cevap verilmeme halidir. Hastalık, oldukça ciddi ve tedavi gerektiren bir durum olabileceği gibi basit bir rahatsızlık da olabilir. Bu ayırımı yapmayı yani oruç tutup tutmaması gereken kimseleri ayırmayı İslâm, Tabib-i Müslim-i Hâzık'a, (müslüman mütehasıs (uzman) hekime (doktora)) bırakmıştır. Bundan dolayı rastgele bir kimseye danışarak oruç tutmamak Allah katında o şahsa manevî mesuliyet yükler.

Oruç tutmanın yasak edildiği durumlar

Peşi peşine tutulan oruç, her gün tutulan oruç, şek günü tutulan oruç, bayram ve teşrik günlerinde tutulan oruç, sadece cuma günü tutulan oruç, hayız ve nifaslıların oruç tutması...

Sahuru geciktirmek, iftarı erken yapmak

Bu mevzuyla alâkalı olarak Efendimiz (aleyhissalâtu vesselâm): "İftarı acele yapıp, sahurı tehir ettikleri (geciktirdikleri) müddetçe ümmetim hayır üzerindedir." (Ebu Davud, Savm, 21; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 2/450) buyurmuşlardır. Burada belirtmek gerekir ki, sahurun geciktirilmesi demek, imsak vaktini de aşacak derecede yiyip içmek demek değildir. Sahuru son vak-



tinde yemek demektir. İftara acele etmek ise akşam ezanla birlikte iftarı hurma veya su ile hemen açmak demektir.

İftar vaktinde dua

Bazı kimseler vardır ki, dualarına icabet edilir, elleri geriye boş olarak dönmez. İşte bunlardan birisi de iftar vaktinde ellerini Cenab-ı Allah'a açıp yalvaran insandır. Zira Peygamberimiz (aleyhissalâtu vesselâm): “Üç kişi vardır ki, bunların duaları reddolunmaz. Bunlar, oruçlunun iftar vaktindeki duası, adil olan imamın duası ve bir de mazlumun duasıdır.” (Tirmizi, Deavat, 128, 130) buyurmuşlardır.

Oruç ve niyet

Niyet kalp ile yapılır. Dil ile yapılması müstehaptır. Ramazan oruçlarında akşamdan itibaren gündüz kuşluk vaktine kadar niyet edilebilir. Oruca niyet etmiş olursa da orucun başlama vakti imsak vaktidir. Bundan dolayı imsak vaktine kadar yiyip içmekle hem oruç hem de niyet bozulmaz.

Orucu bozmayan şeyler nelerdir?

* Unutarak yemek içmek ve cinsî münasebette bulunmak,

unutarak yapılan bu işler orucu bozmez. Ancak oruçlu olduğunu hatırladığı anda, bu işleri yapmayı bırakması gerekir.

* Uyurken ihtilâm olmak.

* Hanımını öpmek, elle tutmak, okşamak.. Bu durumda meni gelmedikçe oruç bozulmaz.

* Kadına el sürmeden sadece bakmak veya şehevî konuları düşünmek sebebiyle tahrik olup meninin gelmesi.

* Gecedan cünüp olan kimsenin, yıkanmayı sahurdan sonraya, oruçlu vaktine bırakması.

* Ağza gelen balgamı yutmak.

* Kafasından burnun içine gelen akıntıyı çekip yutmak.

* Denize, yahut başka bir suya dalınca, kulağa su kaçması.

* İstek dışı olarak boğaza sigara dumanı gibi keyif verici bir duman girmesi.

* Boğaza toz veya sinek kaçımsı. Gözyaşı veya yüz teri ağza girecek olsa, eğer bir-iki damla kadarsa orucu bozmez. Ancak tuzluluğu bütün ağız içinde hissedilecek kadar çok olup oruç hatırdan iken yutulursa orucu bozar.

* Sahurdan dişleri arasında kalmış nohut tanesinden küçük bir şeyi yutmak.. Nohut tanesinden büyük olursa orucu bozar.

* Hariçten susam veya buğday tanesi kadar bir şeyi ağza alıp yavaş yavaş ve tadı boğaza varmayacak şekilde çiğneyip yok etmek.

* Kan aldirmek.

* Göze sürme çekmek.

* Derideki gözeneklerden içeri giren şeyler orucu bozmez. Buna binaen, vücuda sürülen yağ veya yıkanılıp soğukluğu içeri nüfuz eden su, orucu bozmez. Çünkü bunlar yoluyla içeri girerler.

* Baş veya karındaki bir yaraya konulan ilâç, vücuttan içeri girmedikçe oruç bozulmaz.

* Abdestte ağza su verip geri boşalttıktan sonra, arta kalan yaşlığın tükürük ile beraber yutulması orucu bozmaz.

Enjeksiyon, aşı, serum, iğne ve oruç

Çiçek aşısı gibi deri üzerinden yapılan aşılamalar, orucu bozmez. Çünkü deri vücudun dış kısmındadır. İğneyle vücudun içine ilâç ve su gibi maddeler enjekte edilirse oruç bozulur. Dinimiz, hasta ve tedavi sürecinde olan kişilerin oruç tutmamalarına izin vermektedir. Bu nedenle, tedavisi devam eden kimseler, sağlıklarına kavuşup, tedavileri tamamlanıncaya kadar oruçlarını erteleyebilirler. Bununla birlikte, Ramazan ayında herkesle birlikte oruca devam etmeyi arzu ediyorlar ve oruç tutmalarına başka bir engelleri de bulunmuyorsa, iğnelerini iftardan sonra yaptırmaları yerinde olur.

İğnenin orucu bozup bozmayacağı, kullanılış maksadına göre değerlendirilebilir. Ağrıyı dindirmek, tedavi etmek, vücudun direncini artırmak, gıda vermek gibi maksatlara enjeksiyon yapılmaktadır. Gıda ve keyif verici olmayan enjeksiyonlar, yemek ve içmek anlamına gelmediklerinden orucu bozmazlar. Ancak gıda ve/veya keyif verici enjeksiyonlar orucu bozar. Hastaya serum veya kan verilmesi de, aynı hükme tabidir.



Anestezi, endoskopi, kolonoskopi, ultrason ve oruç

Lokal anestezi, orucun sihhatine engel değildir. Bölgesel ve genel anestezide serum verildiği için oruç bozulur.

Su, yağ ve benzeri gıda özelliği taşıyan başka bir maddenin vücuda girmemesi kaydıyla endoskopi, kolonoskopi yaptırmak; mak'at veya ferçten ultrason çektiirmek orucu bozamaz.

Diş fırçalamak, misvak ve oruç

Diş fırçalamakla oruç bozulmasa da diş macunu ile fırçalamak oruca zarar verir, mekruhtur. Macun yutulur veya su ağza kaçarsa oruç bozulur, kaza gerekir. Bununla birlikte, diş macununun, misvak parçalarının

veya suyun boğaza kaçması hâlinde oruç bozulur. Orucun bozulma ihtimali dikkate alınarak, dişlerin imsakten önce ve iftardan sonra fırçalanması uygun olur. İhtiyata uygun olan, oruçlu iken hiç misvak kullanmamaktır.

Krem, ruj, kan taşı, esans, sakız, kokular ve oruç

Jöle, krem, deodorantlar da orucu bozmaz. Tıraş olurken kanayan yere kan taşı sürmek orucu bozmaz. Rujun oruca zararı yoktur. Fakat yenirse oruç bozulur. Kaza gerekir. Ruj yeme alışkanlığı olan oruçken ruj sürmemelidir. Yağmur suyu istemeyerek de ağızımıza kaçsa oruç bozulur. Kremler orucu bozmaz. Vücuda viks ve başka merhem sürmek orucu bozmaz. Orucun aksamaması için hayzı ilaçla geciktirmek caizdir, fakat buna gerek yoktur. Misk, gül ve gülsuyu koklamak oruçlu için mekruh değildir. Çiçek, esans koklamakla oruç bozulmaz, mekruh da değildir. (Esans gibi tabii olmayan kokuların mekruh olduğu da söylenmiştir.)

Oruçlu kimsenin, sakız çiğnemesi caiz değildir. Sakız ister şekerli ister şekersiz ciklet olsun, değişmez.

Orucun sünnetleri

1. Sahuru geciktirmek,
2. İftarı hurma veya su ile namazdan önce ve acele yapmak,
3. Tam öğle vaktinden sonra misvak kullanmamak,
4. Sadaka vermek ve cömert olmak, oruçlulara iftar yemeği vermek,
5. Çok Kur'ân-ı Kerîm okumak,
6. Bilhassa Kadir gecesinin içinde bulunduğu Ramazan'ın son on gününde itikâfa girmek. (Gazali, İhya-u Ulumi'd-Din, 2/16)